

Одеська
обласна бібліотека
для юнацтва

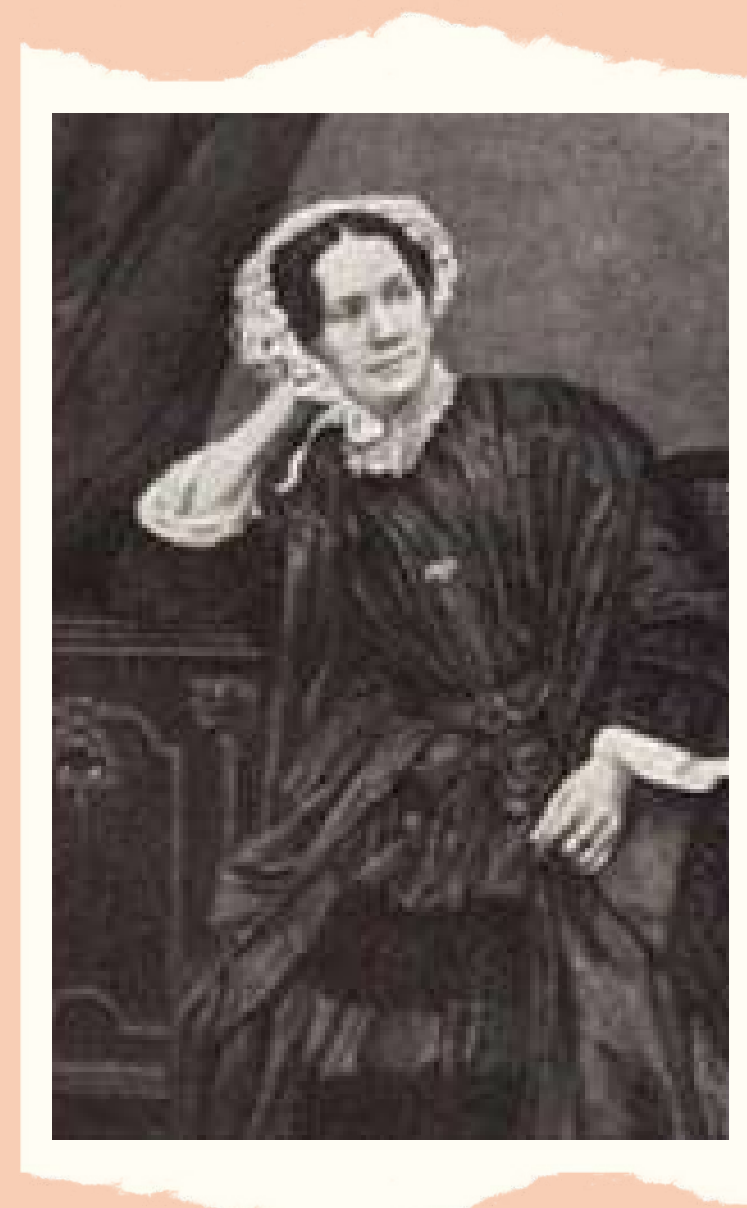
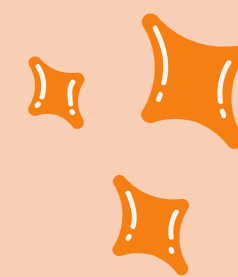
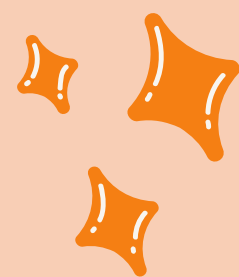

«Людина, що змінила світ»

Онлайн-презентація

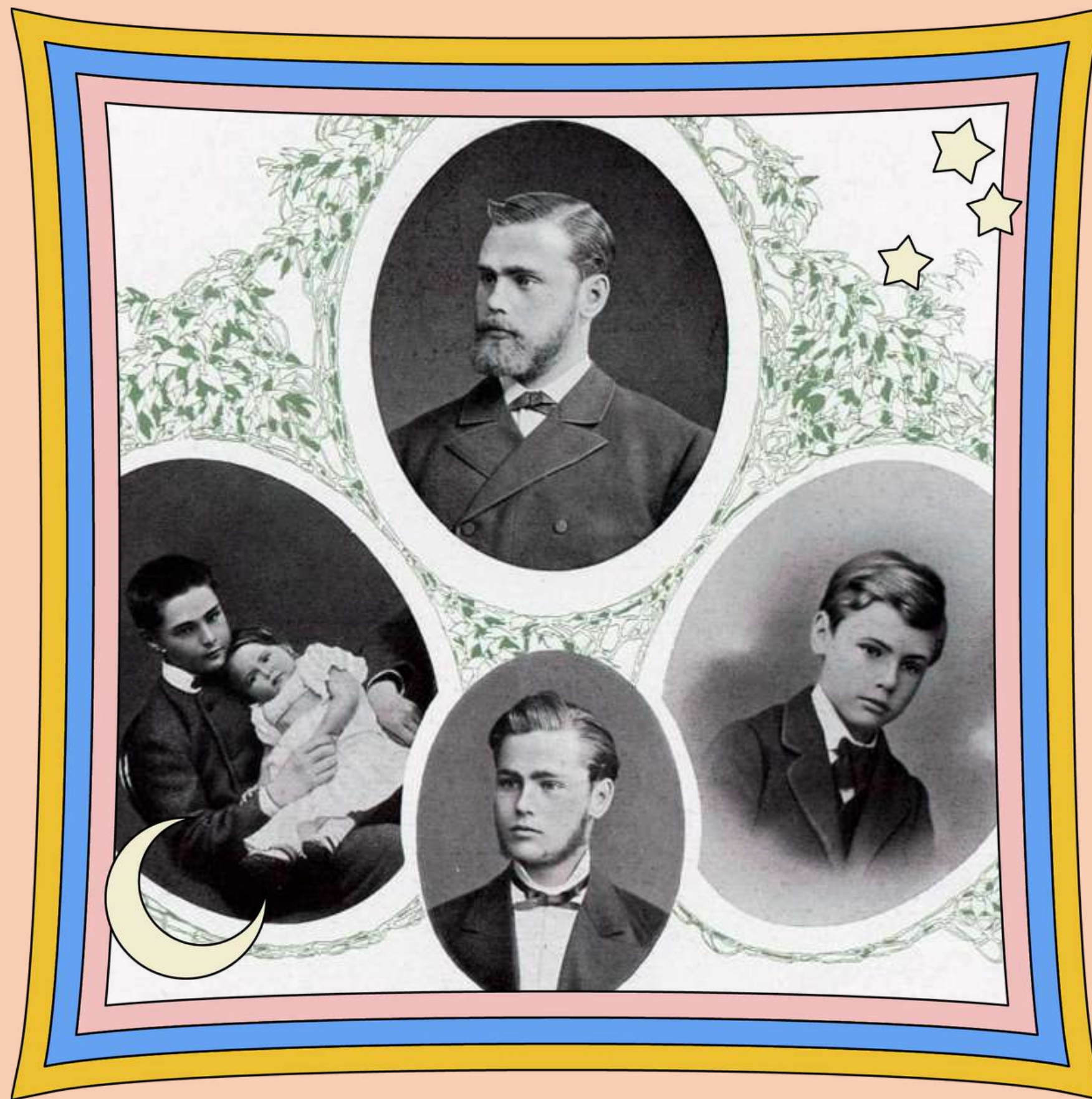
До 190-річчя від дня народження А. Нобеля

А. Нобель народився 21 жовтня 1833 року в Стокгольмі в родині талановитого винахідника-самоучки Іммануїла Нобеля, вихідця з селян південного шведського округу Нобелеф, з чим і пов'язане походження прізвища.

**Будинок в Стокгольмі, де народився
Альфред Нобель**

**Іммануїл Людвігович Нобель.
Кароліна Андрієтта Алсель**

**У родині народилося восьмеро дітей, але вижили лише четверо:
Альфред, Роберт, Людвіг і Еміль.**

Альфред Бернард Нобель був третім сином у родині. Ріс хлопчик дуже хворобливим і слабким, а тому звик до повної самотності. Характерні напади меланхолії перетікали в глибокі і тривалі депресії. До школи пішов пізно. Однолітки Альфреда не любили, а вчителі вважали його «сірою» посередністю, що не подає ніяких надій.

Іммануїл Нобель вважав середню та вищу освіту не потрібною.

«Раз кошти дозволяють, треба вчитися у перших фахівців у своїй справі». Для Альфреда найняли приватних репетиторів з фізики та хімії. Він показав себе працьовитим учнем. Навесні 1850 року 16-річний Альфред Нобель виїхав на навчання до Європи та Америки. Він відвідав Данію, Німеччину, Італію, Францію, а потім Америку. Більшу частину цієї подорожі Альфред провів у Парижі. Там він пройшов практичний курс хімії та фізики. Завдяки численним подорожам і ретельному навчанню юнак уже в 17 років вільно володів англійською, французькою, німецькою та російською мовами.

Із позитивних моментів, що трапилися з Альфредом у Франції, варто особливо відзначити зустріч із Асканіо Собреро - італійським хіміком, який відкрив нітрогліцерин. Перебуваючи під враженням, Альфред не захотів їхати додому, замість цього він відправився до Америки. У США Нобель познайомився з Джоном Еріксоном, який побудував перший лінкор у своїй країні. Саме Еріксон залучив Альфреда до винахідництва.

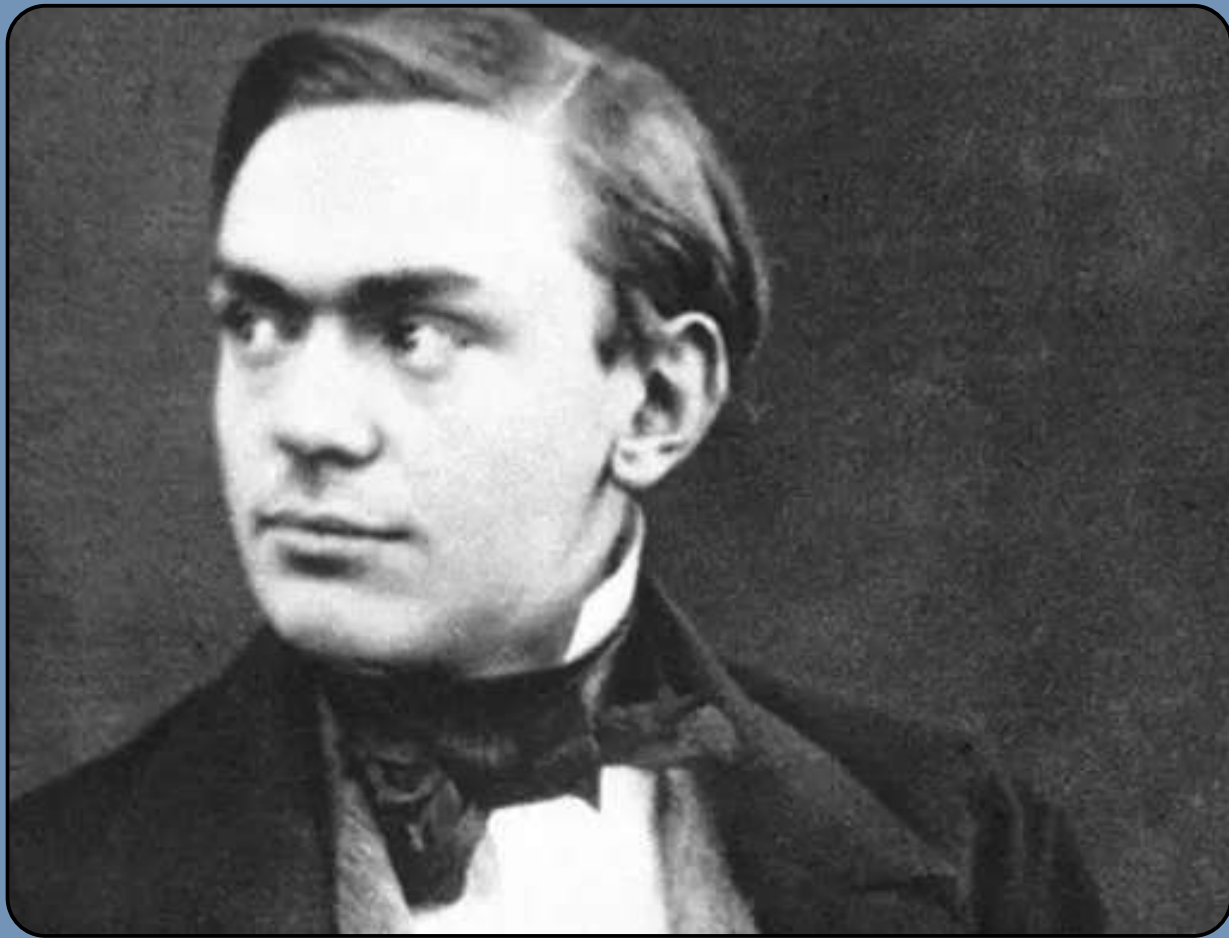
Після повернення Альфред починає трудитися на підприємстві свого батька, яке виробляє торпеди. Спочатку виробництво зростає в роки Кримської війни, але потім компанія мало не банкрутує. Альфред разом з батьком повертається до Швеції. Саме у сімейному особняку Альфред Нобель і винайшов динаміт - винахід, що зробив його і мільйонером, і ізгоєм одночасно.

Альфред Нобель спочатку назвав свій винахід «Безпечний порох Нобеля». А через деякий час дає йому грецьке ім'я «Динаміт», що означає «сила». Ця речовина миттєво стає популярною, оскільки нею легко можна керувати і використовувати в різних цілях.

Нобель побудував 90 фабрик з виробництва динаміту. Спочатку він використовувався в мирних цілях для підриву шахт, будівництва доріг і знесення старих будівель, але потім, пізнавши його силу і потенціал, люди почали використовувати його у військових цілях. Досить цікавий факт, що вперше динаміт був застосований не у Швеції, а в США при прокладці Тихоокеанської залізниці. Саме для промисловості Нобель винайшов свій динаміт, і не його вина в тому, що Прусська армія застосовувала його під час війни 1770-1771 років. Альфред Нобель був проти використання своїх відкриттів у військових цілях. Він не бажав залишитися в пам'яті людства «лиходієм світового масштабу».

У Стокгольмі, куди Альфред поїхав 1863 року, він продовжив свої досліді. Але 3 вересня 1864 року сталася трагедія. При проведенні дослідів стався вибух, під час якого загинули кілька людей. Серед них і молодший брат Альфреда - Еміль-Оскар, якому було лише 20 років.

Досягнення Альфреда Нобеля

14 жовтня 1864 Альфред Нобель отримав патент на право виробництва вибухової речовини, що містить нітрогліцерин. Потім були патенти на детонатор («нобелівський запал»), динаміт, бездимний порох і т.і. Всього йому належать 350 патентів, і не всі вони пов'язані з вибуховими речовинами. Серед них патенти на: водомір, барометр, холодильний апарат, газовий пальник, удосконалений спосіб отримання сірчаної кислоти, конструкцію бойової ракети. Він розробив модель першого велосипеда з каучуковими шинами, конструював автоматичні гальма, безпечні парові котли та багато іншого.

Досягнення Альфреда Нобеля

Був членом Шведської академії наук, Лондонського королівського товариства, Паризького товариства цивільних інженерів.

Упсальський університет присвоїв йому звання почесного доктора філософії.

Серед нагород - шведський орден Полярної зірки, французька - Почесного легіону, бразильський орден Троянди і венесуельський - Болівара.

Сучасники вважали, що Нобель не відповідає образу процвітаючого капіталіста. Швидше - «спартанця». Він тяжів до усамітнення, не пив, не курив, не був азартним гравцем. Вільно висловлювався на 5 іноземних мовах. Комерційна діяльність не стала перешкодою для вивчення світових культурних цінностей. В особистій бібліотеці Нобеля можна було знайти праці великих вчених, філософів, письменників. Альберт сам написав чимало п'єс, романів, віршів, але несподівано охолов до письменництва.

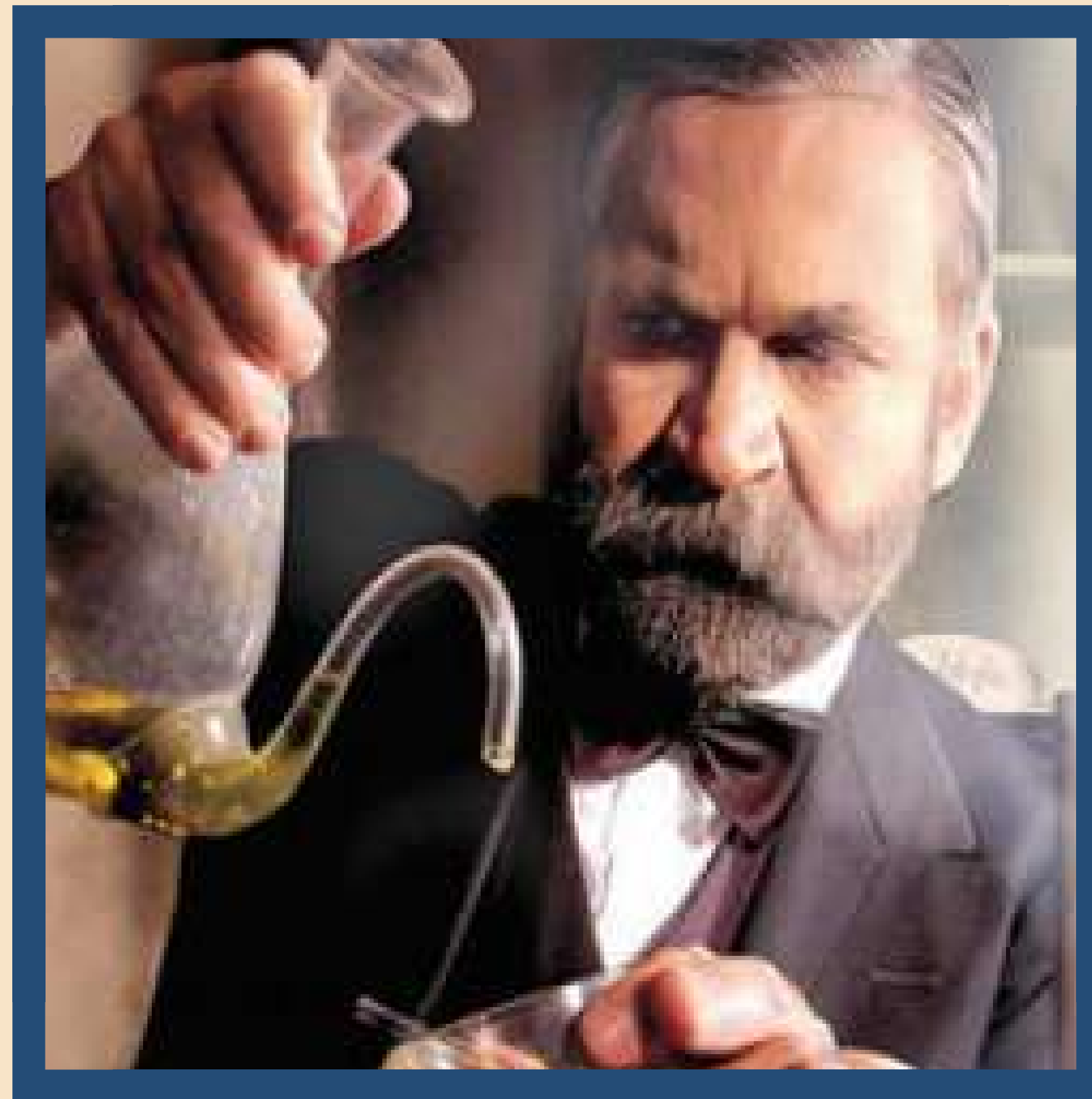
ЦІКАВІ ФАКТИ

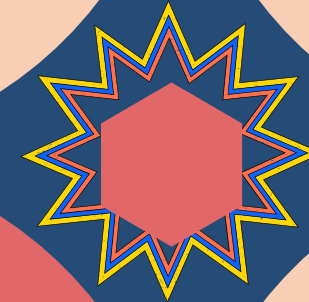
Були чутки, що Альфред динаміт придумав випадково: під час перевезення нітрогліцерину одна пляшка розбилася, речовина потрапила на ґрунт і стався вибух. Але сам учений стверджував, що необхідного результату досягнув шляхом копітких дослідів.

Через сторіччя в США редактором сатиричного видання Марком Абрахамсом була організована Шнобелівська премія, яка присуджувалась винахідникам за найнезвичайніші та найнепотрібніші досягнення.

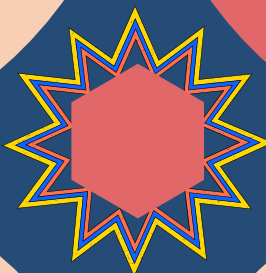
Вчені дивувалися, чому Нобель не присудив премію за досягнення в математиці. Дехто вважав, що Альфред мав особисту неприязнь до математика Мітгаг-Леффлера. Насправді ж, Нобель вважав цю науку допоміжним інструментом для проведення досліджень у галузі хімії та фізики.

А. Нобель був пацифістом. Він вважав, що саме наявність небезпечної зброї повинна залякувати противника, запобігаючи війнам. У 1888 році газети передчасно поховали Альфреда Нобеля, сплутавши його з померлим братом Людвігом. Одна французька газета надрукувала статтю із заголовками: «Продавець смерті», «Кривавий багатій», «Динамітний король». Автор жорстко критикував ученого за його винахід динаміту, обурювався, що той казково розбагатів, винайшовши шлях знищення максимальної кількості людей у найкоротший термін..»

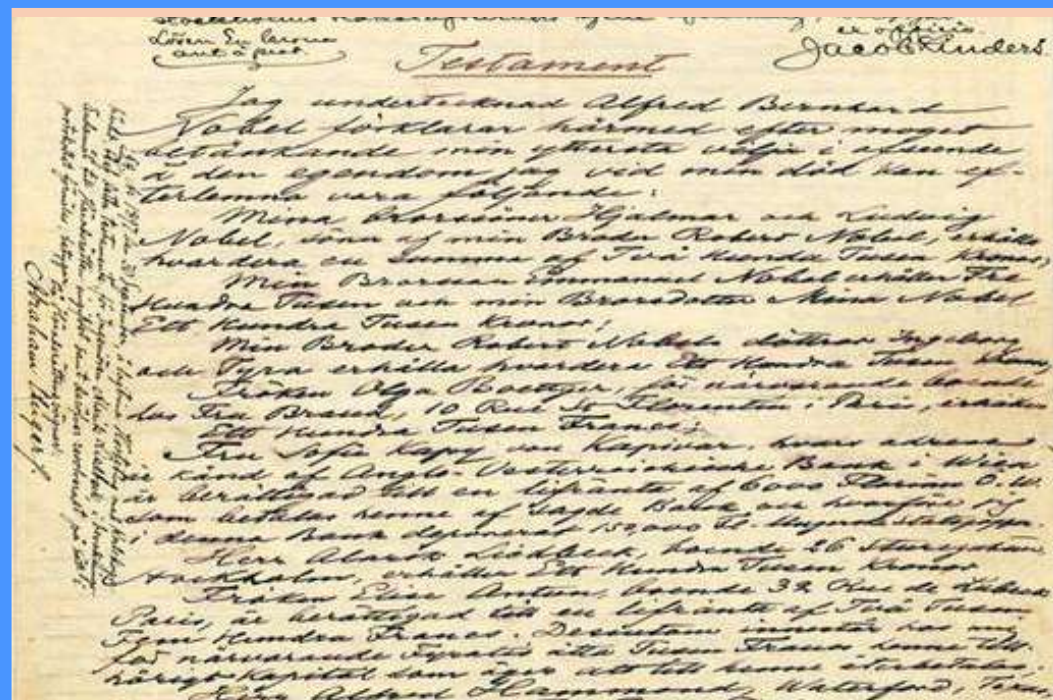

Прочитавши про себе цю статтю у відомій газеті, Нобель вирішив переписати заповіт і пожертвувати кошти таким людям, як і він сам. Він хотів би залишити зовсім іншу спадщину! Щоб його пам'ятали не як винахідника потужної зброї, а як людину, що вклала своє життя в досягнення миру на землі. 27 листопада 1895 року Альфред підписав заповіт, згідно з яким усе своє майно — 31,5 млн шведських крон — передав на фінансування міжнародної премії. Крім того, його щорічний прибуток від спадщини мав ділитися на п'ять рівних частин між вченими в галузях фізики, хімії, фізіології або медицини, літератури та особливі досягнення перед людством у справі миру. Це і було заснування Нобелівської премії.

Заповіт Альфреда Нобеля

«Усе реалізоване майно, що залишилося після мене, повинне бути розподілене в такий спосіб: виконувачам духівниці слід звернути капітал у надійні цінні папери й утворити з них фонд, прибуток від яких буде щорічно видаватися у виді премій тим, хто протягом попереднього року приніс найбільшу користь людству. Мій рішучий намір полягає в тому, щоб премії присуджувалися поза залежністю від національної приналежності кандидатів; лауреатом повинен ставати самий гідний, не залежно від того, скандинав він чи ні».

10 грудня 1896 року Альфред Нобель помер від крововиливу в мозок на своїй віллі в Сан-Ремо, в Італії. А з 1901 року почалося вручення премій. За час існування премії було введено лише одне нововведення: 1968 року Шведський банк з нагоди свого 300-річчя запропонував виділити гроші на премію з економіки, і Нобелівський комітет взяв на себе зобов'язання з їхнього розподілу.

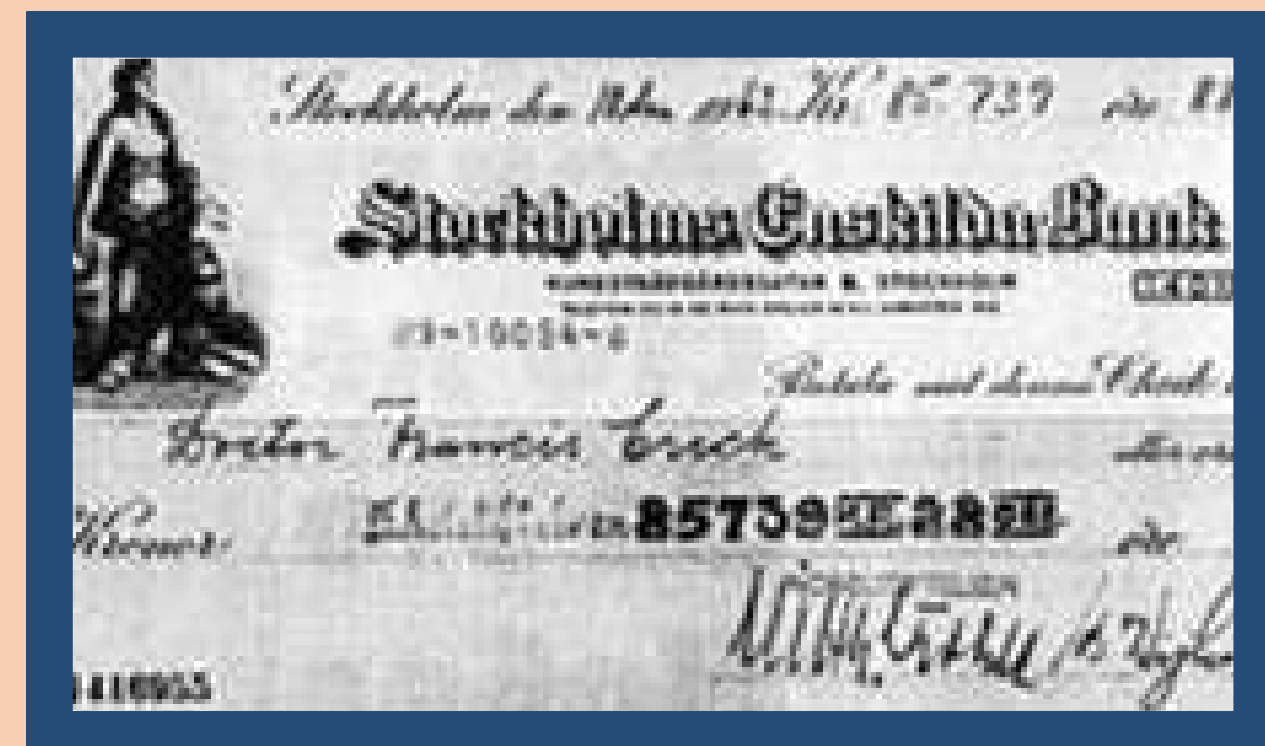
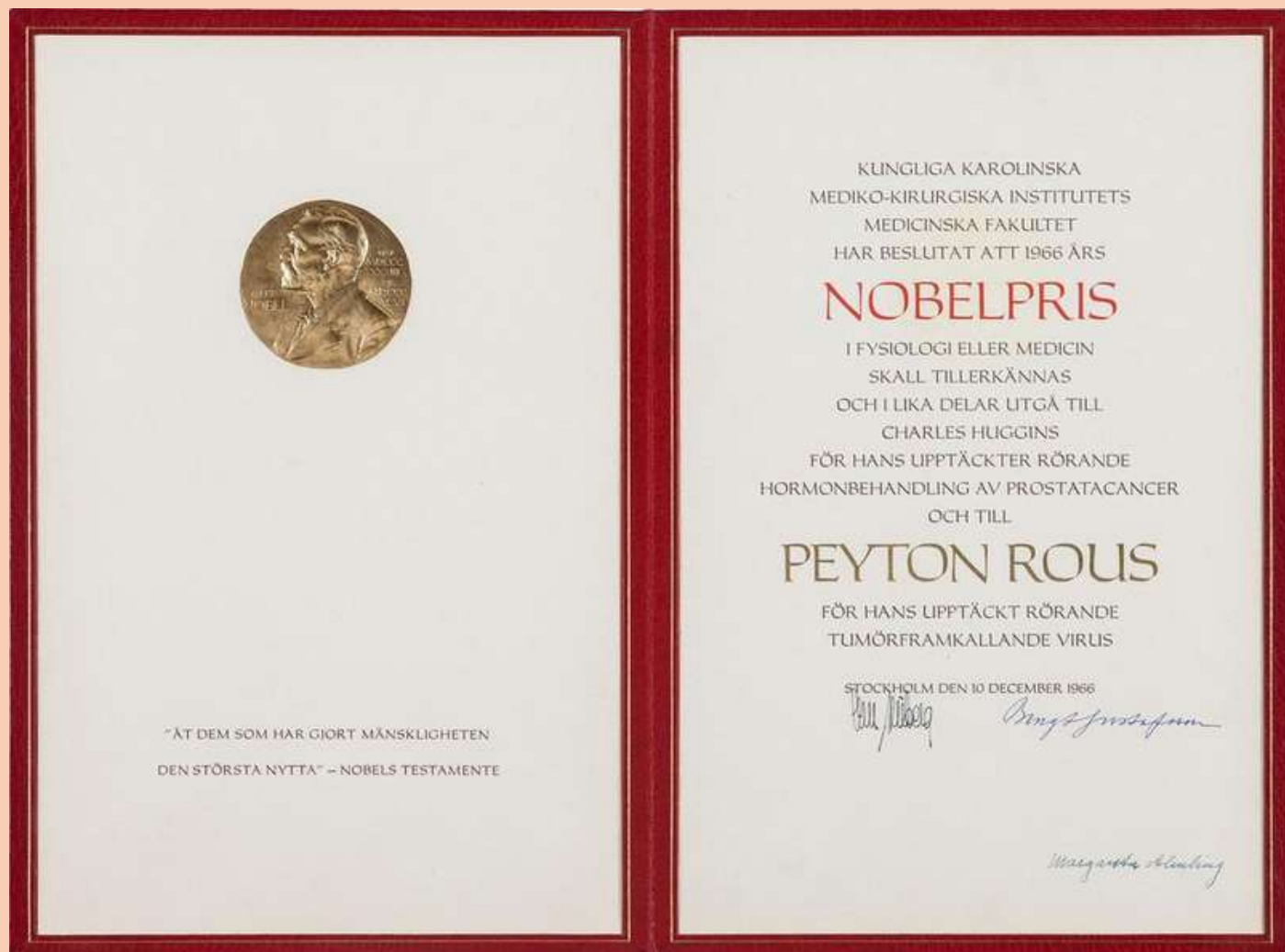
Церемонія 1901 року

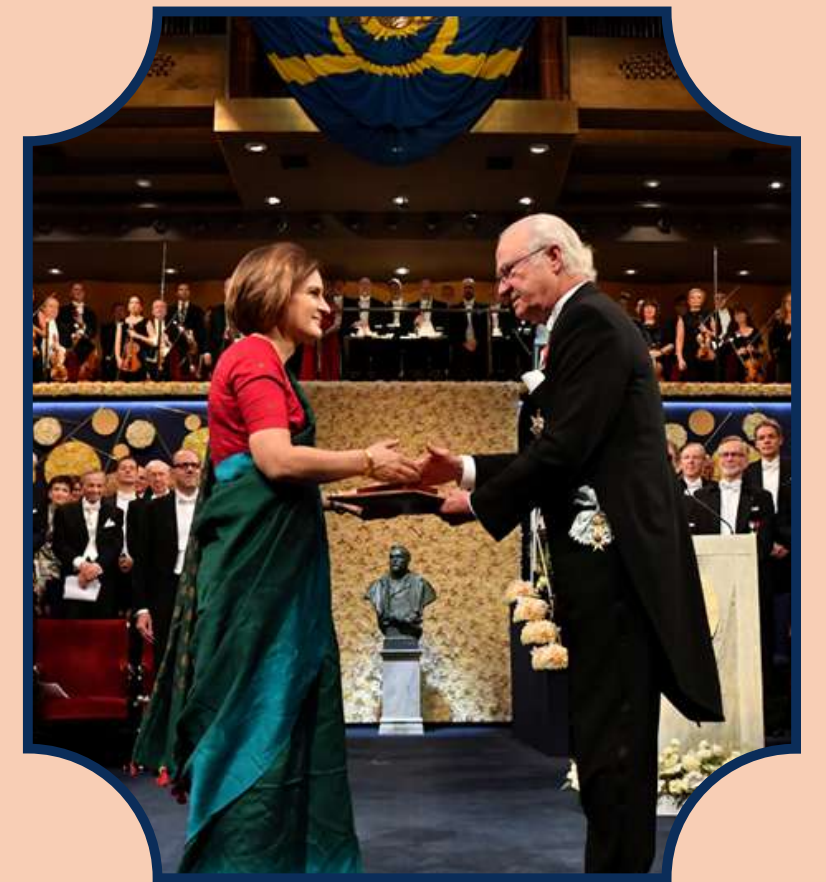
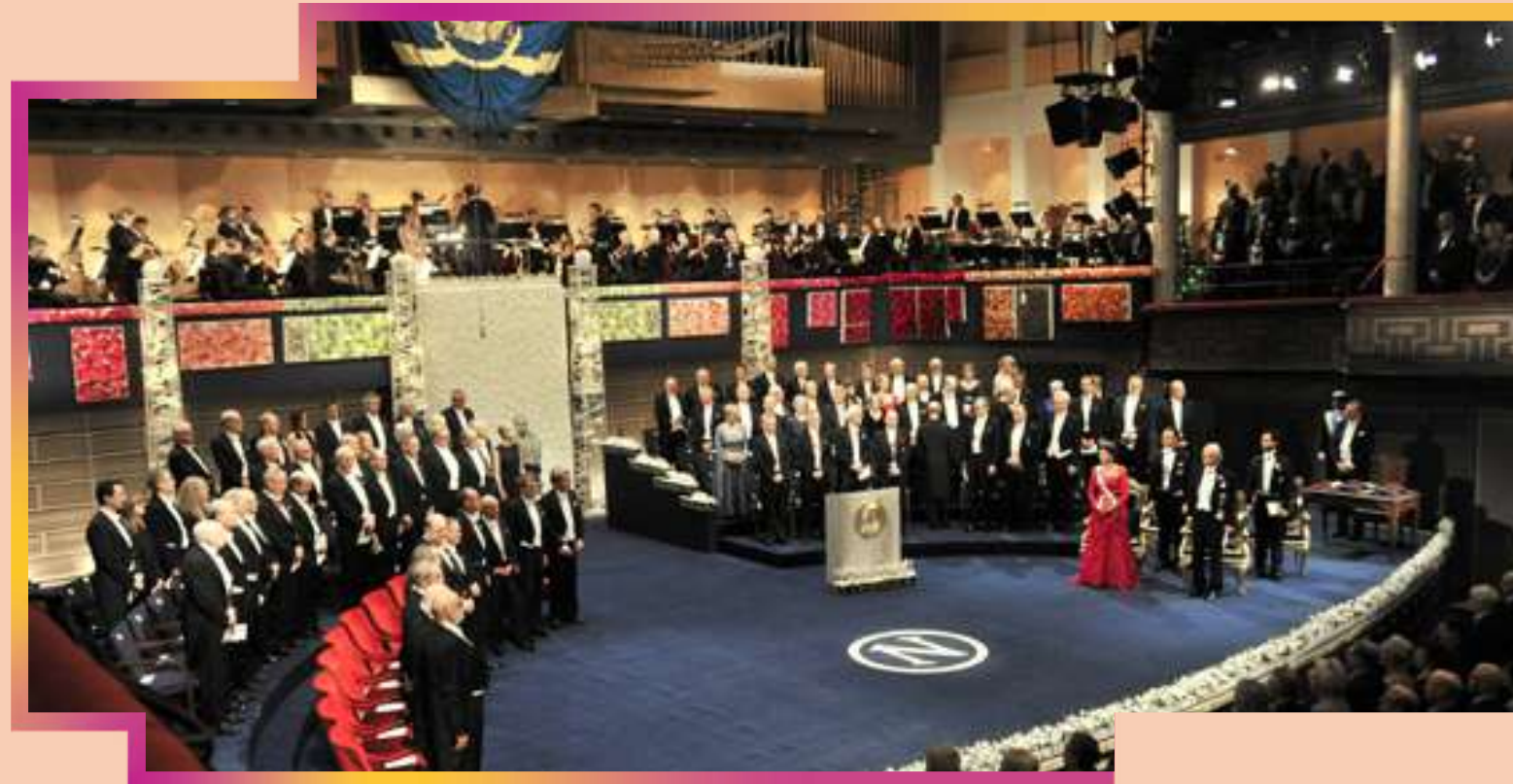

Сучасна церемонія

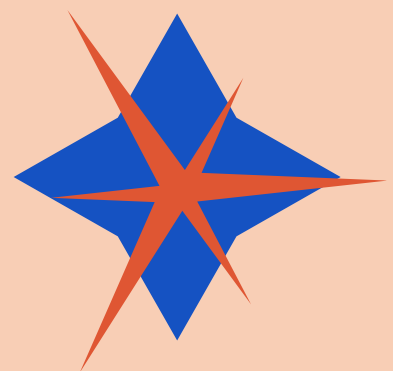
Нагорода присуджується в Стокгольмі на щорічній церемонії - в річницю смерті Альфреда Нобеля. Кожен Лауреат отримує медаль, диплом та грошову винагороду, сума якої змінюється протягом років

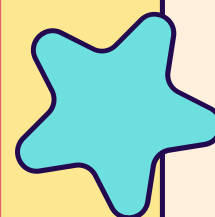
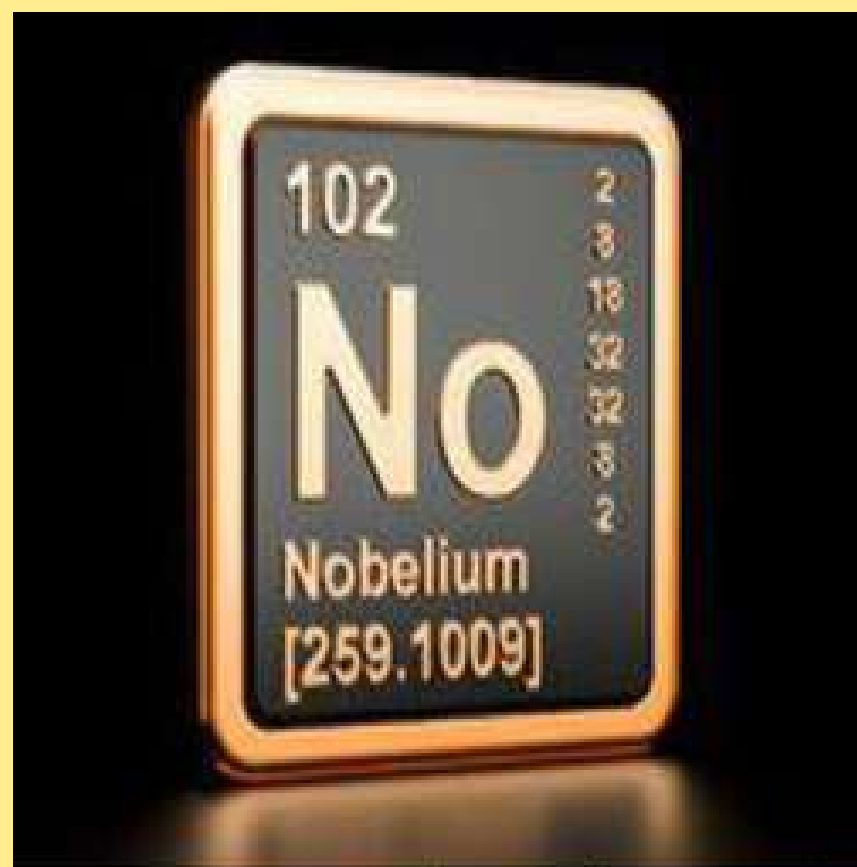

В історії незалежної України також є Нобелівська премія у правозахисній організації Центр громадянських свобод. Восени 2022 року нагороду на церемонії отримала очільниця ЦГС Олександра Матвійчук, яка розпочала свою нобелівську промову зі слів: «Цього року оголошення премії миру чекала вся Україна. Ми розцінюємо її як визнання зусиль усього українського народу, що сміливо вистояв проти спроб зруйнувати мирний розвиток Європи. Ми пишаємося, що сьогодні вперше українська мова прозвучить на офіційній церемонії», — сказала Матвійчук.

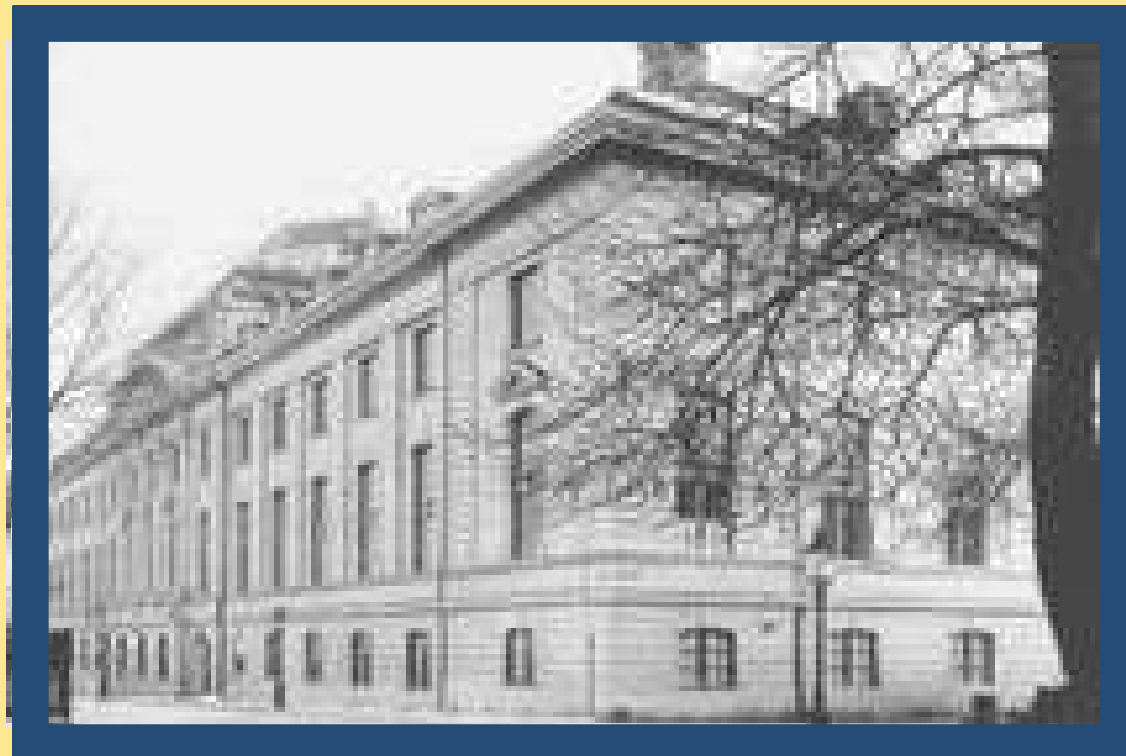
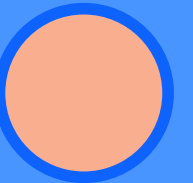
Пам'яті Альфреда Нобеля

На честь Альберта
Нобеля названо
хімічний елемент
№102 - Нобелій (No)

🔍 Ім'ям видатного вченого названо

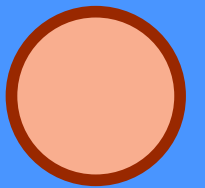

Стокгольмський
фізико-технічний
інститут

Ім'ям видатного вченого названо

Дніпровський університет

Альфред Нобель на знаках поштової оплати

